

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky
V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 48/99

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Tibora Šafárika a sudcov JUDr. Jána Klučku a JUDr. Ľubomíra Dobríka o podnete navrhovateľa [REDACTED], [REDACTED], bytom [REDACTED] zastúpeného JUDr. Petrom Lekešom, advokátom v Trnave, podanom proti Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, sekcii vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností Policajného zboru, odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, so sídlom v Bratislave, zastúpeného JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou v Košiciach, a Krajskej prokuratúre v Bratislave, zastúpenej JUDr. Ivanom Minárom, námestníkom krajského prokurátora, za účasti vedľajších účastníkov [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Svetozárom Chabadom, advokátom v Bratislave, a Ing. Mikuláša Dzurindu, predsedu vlády Slovenskej republiky, zastúpeného JUDr. Štefanom Detvaiom, advokátom v Bratislave, takto

r o z h o d o l:

- 1) Uznesením vyšetrovateľa Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, sekcii vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností Policajného zboru, odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, č. VKE 1/30-1998 z 1. 2. 1999

a postupom Krajskej prokuratúry Bratislava, ktorá uvedené uznesenie rozhodnutím č. 2 Kv 4/99 zo dňa 18. 2. 1999 ponechala v platnosti, došlo k porušeniu základného práva navrhovateľa uvedeného v čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

- 2) Uznesenie vyšetrovateľa Ministerstva vnútra SR, sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností Policajného zboru, odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, č. VKE 1/30-1998 z 1. 2. 1999 sa z r u š u j e .

O d ô v o d n e n i e :

Odôvodnenie obsahuje úvodnú časť s podstatným obsahom podnetu a písomných vyjadrení (I.), podstatný obsah prednesov účastníkov a ich právnych zástupcov na ústnom pojednávaní (II.), podstatný obsah listinných dôkazov (III.), sumár skutkových zistení (IV.) a právne závery súdu (V.).

I.

██████████, zastúpený advokátom JUDr. Petrom Lelkešom (ďalej len „navrhovateľ“), podal 16. marca 1999 Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podnet na začatie konania podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

V podnete navrhovateľ uviedol:

„Dňa 3. marca 1998 vydal predseda vlády SR v zastúpení prezidenta SR rozhodnutie o amnestii, ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 55/1998 Z. z.

V článku VI nariadil, aby sa nezačínalo, ak sa začalo, aby sa zastavilo trestného stíhanie za trestné činy spáchané v súvislosti s oznámením o zavlčení ██████████ ██████████ do cudziny.

Dňa 7. júla 1998 vydal predseda vlády Slovenskej republiky rozhodnutie o amnestii, ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 214/1998 Z. z. V článku II nariadil, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné konanie pre podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavraždením [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do cudziny, ku ktorému malo dôjsť 31. augusta 1995.

Dňa 8. decembra 1998 vydal predseda vlády SR v zastúpení prezidenta SR rozhodnutie, ktoré označil rozhodnutím o amnestii. Toto rozhodnutie bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 375/1998 Z. z. V tomto rozhodnutí rozhodol, že: „Článok V a článok VI rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998, uverejneného pod č. 55/1998 Z. z., a článok I a článok II rozhodnutia o amnestii zo 7. júla 1998, uverejneného pod č. 214/1998 Z. z., sa vypúšťajú“.

Ostatné rozhodnutie predsedu vlády SR v zastúpení prezidenta Slovenskej republiky považujem za rozhodnutie, ktorým došlo k porušeniu Ústavou SR mi garantovaných práv. Na základe tohto rozhodnutia začal vyšetrovateľ Policajného zboru Ministerstva vnútra SR - sekcia vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odbor vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, Bratislava pod ČVS: VKE 1/30-98 voči mne trestné stíhanie a podľa § 160 ods. 1 Tr. poriadku mi vzniesol obvinenie“.

Ďalej navrhovateľ v podnete uviedol: „Rozhodnutím predsedu vlády SR v zastúpení prezidenta Slovenskej republiky boli p o r u š e n é moje ústavné práva zakotvené v hlave II. Ústavy Slovenskej republiky - napr. v článku 50 ods. 5, kde je zakotvený zákaz reformácie in peius, ako aj v článku 12 ods. 1 Ústavy SR, podľa ktorého: ľudia sú slobodní v dôstojnosti a v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Ďalej boli porušené moje práva stanovené v čl. 16 ods. 1, v čl. 17 ods. 1 a 2 Ústavy SR.

Tieto ústavou mne zakotvené práva porušil predseda vlády SR v zastúpení prezidenta SR, a to tak, že čl. 102 písm. i) Ústavy SR použil v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, na čo následne vyšetrovatelia PZ Ministerstva vnútra SR začali voči mne trestné stíhanie za skutky, ktoré už boli amnestované“.

Tieto svoje závery a dôvody v podnete navrhovateľ v rôznych modifikáciách zopakoval a zhrnul do záveru, podľa ktorého: „Moje ústavné práva porušil predseda vlády SR v zastúpení prezidenta Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra SR, sekcia vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odbor vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, Račianska 45, Bratislava, Krajská prokuratúra Bratislava, Vajnorská ul., Okresný súd Bratislava I., Záhradnícka ul. 10, Bratislava.

Podľa môjho názoru ako podnecovateľa - občana Slovenskej republiky je vedenie trestného konania o skutkoch, pre ktoré bola udelená amnestia, v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, a to aj napriek tomu, že prezident Slovenskej republiky vydal rozhodnutie, ktorým niektoré časti amnestie zrušil, čím boli porušené moje ústavné práva zakotvené v hlave II. Ústavy SR, a to najmä v čl. 12 ods. 1“.

Podnet smeroval proti predsedovi vlády Slovenskej republiky, vláde Slovenskej republiky, Okresnému súdu v Bratislave 1, Krajskej prokuratúre v Bratislave a Ministerstvu vnútra SR, sekcii vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti (ďalej len „Ministerstvo vnútra SR“).

Neprihliadajúc na nepodstatné chyby v systematike podnetu, ktoré nebránili jeho prejednaniu na predbežnom prerokovaní podľa § 20 zákona Národnej rady SR č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“), ústavný súd podnet 22. júla 1999 predbežne prerokoval a rozhodol tak, že ho prijal na ďalšie konanie v časti smerujúcej proti Ministerstvu vnútra SR a Krajskej prokuratúre v Bratislave v rozsahu namietaného porušenia čl. 17 ods. 2 ústavy.

Po prijatí podnetu na konanie vyžiadal ústavný súd vyjadrenia od odporcov.

Ministerstvo vnútra SR vo svojom vyjadrení prostredníctvom generálneho riaditeľa sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ predložilo ústavnému súdu stanovisko, v ktorom k veci uviedlo:

„Vyšetrovateľom odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, bolo dňa 1. 2. 1999 pod ČVS: VKE-1/30-1998 vznesené obvinenie [REDAKOVANÉ] za trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) a b) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona a trestný čin lúpeže podľa § 134 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona. Uznesenie o vznesení obvinenia k stanovisku pripájame.

V podnete [REDAKOVANÉ] je napádané uznesenie vyšetrovateľa v dvoch bodoch. Takéto uznesenie však vyšetrovateľom vydané nebolo.

Okrem toho sa v podnete uvádza, že trestné stíhanie bolo vyšetrovateľom začaté na základe rozhodnutia predsedu vlády SR o amnestii. Inkriminované uznesenie vyšetrovateľa sa na rozhodnutie predsedu vlády SR zo dňa 8. 12. 1998 o amnestii neodvoláva.

Uverejnením rozhodnutia predsedu vlády zo dňa 8. 12. 1998 o amnestii v Zbierke zákonov SR pod. č. 375/1998 Z. z. sa toto stalo súčasťou právneho poriadku SR. Rešpektovať a dodržiavať právny poriadok Slovenskej republiky je povinnosťou všetkých orgánov činných v trestnom konaní, teda i vyšetrovateľa.

Záverom poukazujeme na skutočnosť, že dozor nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní v zmysle § 174 Trestného poriadku vykonáva prokurátor.“

Krajský prokurátor v Bratislave sa k podnetu vyjadril podaním, v ktorom súčasne vyslovil námietku zaujatosti voči predsedovi senátu, a preto sa v ňom v prevažnej miere zaoberal skutočnosťami, ktoré podľa jeho názoru mal zohľadniť ústavný súd pred prijatím podnetu na konanie, a dôvodmi - podľa jeho názoru nesprávnymi - ktoré ústavný súd uviedol v rozhodnutí o prijatí podnetu na konanie.

V častiach vyjadrenia priamo sa dotýkajúcich vecí uviedol: „Ústavný súd Slovenskej republiky nie je oprávnený zasahovať do činnosti orgánov činných v trestnom konaní a skúmať, či trestné stíhanie voči [REDAKOVANÉ] bolo začaté oprávnene a či krajský prokurátor v Bratislave postupoval v súlade so zákonom, keď zamietol jeho sťažnosť proti vznesenému obvineniu. Do tohto živého

procesu ústavný súd nemôže vstupovať a prisvojiť si právomoc ako ďalšia inštitúcia, pretože v poslednej fáze môže vykonať nápravu všeobecný súd.

Som toho názoru, že aj v prípade, ak by Mikuláš Dzurinda nebol svojím rozhodnutím zrušil články za amnestiu Vladimíra Mečiara, bolo by možné začať trestné stíhanie a vzniknúť obvinenie [REDAKOVANÉ] za trestné činy súvisiace so zavlečením [REDAKOVANÉ] do cudziny. Formulácie použité v čl. VI rozhodnutia o amnestii z 3. 3. 1998 a čl. II rozhodnutia o amnestii zo 7. 7. 1998 nevyklúčujú trestné stíhanie za skutok týkajúci sa zavlečenia [REDAKOVANÉ] do cudziny, ale len za skutky spáchané v súvislosti s oznámením o zavlečení [REDAKOVANÉ] do cudziny... Použitá formulácia sa nemôže vykladať tak, že sa vzťahuje aj na samotné skutky, ktoré predchádzali oznámeniu, teda na trestné činy zavlečenia do cudziny, lúpeže, vydierania a zneužívania právomoci verejného činiteľa“.

V tomto vyjadrení krajský prokurátor nepodal návrh na rozhodnutie ústavného súdu, uviedol však, že ústavný súd mal podnet navrhovateľa odmietnuť.

Ústavný súd si pre potreby svojho rozhodnutia obstaral uznesenie Krajského úradu vyšetrovania PZ Bratislava č. KÚV 50/97 zo dňa 18. 9. 1998, uznesenie Ministerstva vnútra SR, sekcie vyšetrovania, č. VKE 1/30-1998 zo dňa 1. 2. 1998, uznesenie Krajskej prokuratúry v Bratislave č. 2 KV 4/99 zo dňa 18. 2. 1999 a vyrozumenie krajského prokurátora rovnakého čísla zo dňa 19. 2. 1999.

Navrhovateľ podaním zo 7. 10. 1999 doplnil svoj podnet a navrhol okrem už skôr navrhnutého výroku o porušení jeho základného práva uvedeného v čl. 17 ods. 2 ústavy aj zrušenie uznesenia č. VKE 1/30-1998.

II.

Po prejednaní žiadostí o priznanie postavenia vedľajšieho účastníka prejednal ústavný súd vec na ústnom pojednávaní s ustáleným okruhom účastníkov a vedľajších účastníkov.

Na ústnom pojednávaní predniesli účastníci, vedľajší účastníci - sami alebo prostredníctvom svojich právnych zástupcov - svoje pripomienky a návrhy na rozhodnutie vo veci.

Zástupca navrhovateľa zotrval na svojich dovtedajších stanoviskách a dôvodoch podnetu a navyiac uviedol, že vyšetrovateľ bývalého krajského úradu vyšetrovania v septembri 1998 odložil skutok zavlčenia [REDAKOVANÉ] do cudziny a že „...presne za ten istý skutok vzniesol obvinenie navrhovateľovi vyšetrovateľ sekcie vyšetrovania“. Podľa jeho názoru vyšetrovateľ rešpektoval amnestiu bývalého predsedu vlády o amnestii zo 7. 7. 1998. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť a v predpísanom konaní nebolo zrušené. Ako ďalej uviedol, po vydaní tohto uznesenia bolo ministrom vnútra a generálnym riaditeľom sekcie vyšetrovania publikovaných veľa článkov, v ktorých sa uvádzalo celkom jednoznačne, že trestnému stíhaniu bráni amnestia predsedu vlády Mečiara. Rozhodnutie predsedu vlády Dzurindu o amnestii bolo podľa jeho názoru reakciou na takto vytvorený stav.

Zotrval na návrhu na vyslovenie porušenia čl. 17 ods. 2 ústavy postupom odporcov a na zrušení dotknutého uznesenia vyšetrovateľa.

Navrhovateľ sa pripojil k prednesu svojho právneho zástupcu a zdôraznil, že tvrdenia o tom, že sa amnestia zo 7. 7. 1998 na skutky, pre ktoré je stíhaný, nevzťahuje, je účelové a v rozpore s tou skutočnosťou, že ministerstvo vnútra si zrejme rozhodnutie o amnestii z 8. 12. 1998 od premiéra Mikuláša Dzurindu úmyselne vyžiadalo.

Právna zástupkyňa Ministerstva vnútra SR sa vo svojom vyjadrení pripojila k obsahu podania svojho klienta, ktoré predložil ústavnému súdu, a ďalej uviedla: „...Rozhodnutím predsedu vlády zo dňa 3. 3. 1998, ktoré bolo uverejnené v Z. z. pod číslom 55/1998, bolo v čl. VI nariadené, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie pre trestné činy spáchané v súvislosti s oznámením o zavlčení [REDAKOVANÉ] do cudziny. Takéto rozhodnutie mohlo mať za následok len nezačínanie, resp. zastavenie trestného stíhania za tie trestné činy, ktoré boli spáchané v súvislosti s oznámením. Domnievam sa, že takáto formulácia dáva možnosť len na taký výklad, výsledkom ktorého je záver, že amnestia sa nevzťahuje ani na trestné činy spáchané zavlčením [REDAKOVANÉ] do cudziny, ani na trestné činy spáchané v súvislosti s týmto zavlčením a ani na trestné činy spáchané oznámením. Táto amnestia sa môže vzťahovať len na tie trestné činy, ktoré boli

spáchané konaním súvisiacim s iným konaním. Týmto iným konaním mohlo byť len oznámenie o zavlčení [REDACTED] do cudziny.

Pri výklade citovaného článku rozhodnutia predsedu vlády zo dňa 3. 3. 1998 je potrebné čo najstriktnejšie dbať o jeho doslovný výklad. Zuzujúci výklad by totiž ukrátil na právach tých, ktorým by malo byť toto rozhodnutie na prospech, teda tých, ktorí mali nadobudnúť právo, aby sa trestné stíhanie voči nim nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa v ňom nepokračovalo a muselo byť zastavené.

Na druhej strane rozširujúci výklad tohto aktu by nad rámec ústavy a trestného poriadku zasahoval do základných práv a slobôd iných. Ústavné zakotvenie základných práv a slobôd neznamená totiž len ochranu týchto práv pred zásahmi štátu, ale aj záväzok štátu chrániť tieto práva a slobody pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných fyzických alebo právnických osôb, pričom skutky, ktorými sú spáchané trestné činy tieto práva a slobody porušujúce a ohrozujúce, takýmito zásahmi nepochybne sú. Za týchto okolností možno prijať ako základnú zásadu pri výklade a aplikácii citovaného ustanovenia rozhodnutia o amnestii prezumpciu, že darca amnestie použil výrazy v nej obsiahnuté práve preto, lebo účelom aktu bolo dosiahnuť taký efekt, aký sa dá výrazom ním použitým priznať, a ak by chcel dosiahnuť iný účel a dať svojmu rozhodnutiu iný význam a obsah, použil by iné jazykové prostriedky.

V tejto súvislosti chcem zdôrazniť, že vyššie uvedené závery možno v plnom rozsahu aplikovať aj na rozhodnutie predsedu vlády o amnestii zo dňa 7. 7. 1998.“

„Pre druhé rozhodnutie o amnestii, teda pre rozhodnutie predsedu vlády zo dňa 7. 7. 1998, resp. jeho posúdenie vo vzťahu k orgánom činným v trestnom konaní a k ich oprávneniam a povinnostiam v tomto konaní, predovšetkým k oprávneniu začať voči navrhovateľovi trestné stíhanie a pokračovať v ňom, je významných niekoľko rovín skúmania tohto vzťahu.

Po prvé, je potrebné zaoberať sa touto otázkou, majúc na zreteli výklad čl. 102 ods. 1 písm. i) Ústavy SR, ktorý podal Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí I. ÚS 30/99, ktoré bolo uverejnené 24. 7. 1999 v Zbierke zákonov SR pod č. 182/1999. Podľa tohto výkladu súčasťou tohto práva, teda práva prezidenta podľa čl. 102 ods. 1 písm. i) Ústavy SR, nie je oprávnenie prezidenta SR akýmkoľvek spôsobom meniť rozhodnutie o amnestii už uverejnené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

Podľa § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por. trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak to nariadil prezident republiky použijúc svoje právo udeľovať milosť alebo amnestiu.

Podľa § 9 ods. 1 Tr. por. orgány činné v trestnom konaní posudzujú predbežné otázky, ktoré sa v konaní vyskytnú, samostatne, ak je však o takejto otázke právoplatné rozhodnutie súdu alebo iného štátneho orgánu, sú orgány činné v trestnom konaní takýmto rozhodnutím viazané, pokiaľ nejde o posúdenie viny obvineného.

Rozhodnutie predsedu vlády o amnestii nie je z hľadiska tohto zákonného ustanovenia ani rozhodnutím súdu, ani iného štátneho orgánu. Pre zdôvodnenie postačí uviesť, že takéto rozhodnutie nenadobúda právoplatnosť, čím pri ňom vzniká absencia zákonnej charakteristiky.

Ani uznesenie o odložení veci nemôže byť považované za takéto právoplatné rozhodnutie súdu alebo iného štátneho orgánu. Jednoznačne o tom svedčí posledná časť citovanej vety, podľa ktorej sú orgány činné v trestnom konaní takýmto rozhodnutím viazané, pokiaľ nejde o posúdenie viny obvineného. Keďže podľa § 2 ods. 2 Tr. por. vina sa vyslovuje právoplatným odsudzujúcim rozsudkom súdu, je nepochybné, že spomínanými rozhodnutiami súdu a iných štátnych orgánov nemá Trestný poriadok na zreteli orgány činné v trestnom konaní vrátane orgánov činných pred začatím trestného stíhania.

Predbežnou otázkou vyskytnuvšou sa v trestnom konaní je teda nesporne aj otázka, či existuje rozhodnutie prezidenta republiky, ktorým nariadil, použijúc svoje právo udeľovať milosť alebo amnestiu, nezačínať trestné stíhanie, a ak bolo začaté, zastaviť ho, a či takéto rozhodnutie za predpokladu jeho existencie sa vzťahuje na trestný čin, pre spáchanie ktorého by sa malo začať trestné stíhanie alebo pre spáchanie ktorého sa trestné stíhanie vedie.

Výklad ustanovení Tr. por., ako aj výklad rozhodnutí o amnestii je nesporne otázkou, ktorá patrí do kompetencie orgánov činných v trestnom konaní. Je neodmysliteľnou podmienkou ich postupu podľa ustanovení Tr. por. a pri aplikácii rozhodnutí o amnestii. Upieranie takéhoto oprávnenia by sa rovnalo odopretiu možnosti konať podľa tohto právneho predpisu, pretože nevyhnutným predpokladom takéhoto konania je vedomie o obsahu právnych predpisov, pričom toto vedomie

zahŕňa nielen informáciu o jazykovom vyjadrení právnych noriem v predpise obsiahnutých, ale chápanie zmyslu použitých jazykových prostriedkov, teda ich výklad. Orgány činné v trestnom konaní, teda aj odporca, sú oprávnené urobiť záver o tom, že trestné konanie musí byť zastavené, pretože to nariadil prezident republiky používajúc svoje právo udeľovať milosť alebo amnestiu. Sú teda oprávnené posúdiť nevyhnutnosť zastavenia trestného stíhania, resp. nemožnosť jeho začatia vo vzťahu k splneniu obidvoch, v zákonom ustanovení obsiahnutých podmienok, pričom obidve podmienky musia byť splnené súčasne. Ak by zákonodarca nechcel zastavenie, resp. nezačatie trestného stíhania viazať na súčasné splnenie obidvoch podmienok, obmedzil by sa na konštatovanie, že trestné stíhanie je neprípustné, ak to nariadi prezident republiky. Či a kedy môže prezident republiky takéto zastavenie nariadiť, by stačilo vymedziť v ústave v rámci jeho kompetencií.

Z doposiaľ uvedeného možno vyvodiť záver, že odporca mal právo posúdiť, že podmienky na nezačínanie, resp. zastavenie trestného stíhania voči odporcovi nie sú dané, keďže nariadenie nezačínať alebo zastaviť trestné stíhanie nebolo použitím práva udeľovať milosť alebo amnestiu. Dôvody na takéto posúdenie sú obsiahnuté v citovanom rozhodnutí I.ÚS 30/99, podľa ktorého nemožno akýmkoľvek spôsobom meniť rozhodnutie o amnestii už uverejnené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Že rozhodnutie zo dňa 7. 7. 1998 je takouto opravou, dokazuje tak jeho preambula, ako aj čl. 1, ktorého obsah je takmer identický s obsahom čl. 5 rozhodnutia zo dňa 3. 3. 1998.

Po druhé, k právam riešiť predbežné otázky, ktoré orgánom činným v trestnom konaní dáva § 9 ods. 1 Tr. por., patrí aj právo zaujať názor, či nariadenie prezidenta republiky používajúceho jeho právo udeľovať milosť alebo amnestiu vzťahuje na skutok, ktorý by sa mal stíhať alebo je stíhaný. Je nesporné, že takéto oprávnenie orgány činné v trestnom konaní majú. Na základe takéhoto posúdenia vykonávajú tak v prípravnom konaní, ako aj v konaní pred súdom úkony zastavenia trestného stíhania, ak prídu k záveru, že sa na stíhaný skutok vzťahuje amnestia.

Ak odporca posúdil skutok navrhovateľa tak, že sa naňho rozhodnutie, ktoré by aj spĺňalo obidve kritériá uvedené v § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por., nevzťahuje, urobil tak vykonávajúc svoju právomoc v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom,

konkrétne Tr. por. Podľa čl. 2 rozhodnutia o amnestii zo 7. 7. 1998 predseda vlády nariadil, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné konanie pre podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlečením [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do cudziny, ku ktorému malo dôjsť 31. 8. 1995.“

Podľa jej názoru „...takýmto spôsobom formulované rozhodnutie o amnestii je v našej právnej histórii bezprecedentné. Odporca ako orgán oprávnený vykladať obsah amnestie pri výkone svojich právomocí dospel jednoznačne k záveru, že pokiaľ je predmetné rozhodnutie formulované vyššie uvedeným spôsobom, nemôže znamenať to isté, ako keby bolo formulované spôsobom používaným konštantne v rozhodnutiach o udelení amnestie. V tejto súvislosti si dovoľujem len poukázať na to, že zvrat „mali byť spáchané“ zo všetkých významov slova „mať“ ponúka najviac vysvetlenie tohto výrazu ako nevyhnutnosť, naliehavosť, potrebnosť nejakého deja. V tejto situácii teda odporca nemohol porušiť právo podnecovateľa zakotvené v čl. 17 ods. 2 Ústavy SR, keďže len vykonával svoju právomoc v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom. Dovolím si poznamenať, že niet žiadneho v zákone alebo ústave zakotveného dôvodu alebo možnosti, aby takýto výklad orgánu činného v trestnom konaní, mal a mohol byť nahradený výkladom Ústavného súdu SR.

Rovnako spojenie „v súvislosti s oznámeným zavlečením [REDAKOVANÉ] do cudziny“ môže byť skúmané z hľadiska otázky, čo darca amnestie povedal, ak použil práve tento výraz, a v čom sa povedané odlišuje od obsahu, ktorý by sa oznamoval jazykovými prostriedkami amnestie zvolenými odlišne. Je racionálny a logický záver, že spojenie „v súvislosti s oznámeným zavlečením“ má iný obsah ako spojenie „oznámeným zavlečením“. K takémuto záveru oprávňuje nekomplikovaná úvaha, že zavlečením [REDAKOVANÉ] do cudziny boli spáchané viaceré trestné činy, medzi nimi aj trestný čin zavlečenia do cudziny. Absurdne by potom pôsobil záver, ku ktorému možno dôjsť pri snahe aplikovať predmetné rozhodnutie, pretože by sa muselo konštatovať, že zavlečenie do cudziny bolo spáchané v súvislosti so zavlečením do cudziny [REDAKOVANÉ]. V súvislosti s interpretáciou predmetného rozhodnutia si je potrebné uvedomiť, že predmetom výkladu je text, a nie pohnútky a zámery darcu amnestie, o ktorých môže existovať presvedčenie, že stáli na

počiatku tohto rozhodnutia. Vykladať a aplikovať možno len existujúcu normu, a to bez ohľadu na presvedčenie, že sa jej tvorcovi vzhľadom na nevhodne zvolené jazykové prostriedky podarilo vyjadriť iný obsah, než zamýšľal.“

Ďalej k veci uviedla: „...Podnecovateľ má pritom v trestnom konaní prostriedky na to, aby sa až do právoplatného skončenia veci domáhal zastavenia trestného stíhania, pretože sa na tento skutok podľa jeho výkladu vzťahuje amnestia.“

K právomoci ústavného súdu konať vo veci uviedla: „...V tejto súvislosti sa vynára aj otázka, či vôbec ústavný súd by v tomto konaní v rámci posudzovania dôvodnosti podnetu mal a mohol sa zaoberať výkladom rozhodnutia predsedu vlády o udelenie amnestie.“ „...Správnosť záveru, podľa ktorého, ak je právo, ktorého vyslovenia porušenia sa podnecovateľ domáha, chránené pred porušením inými právnymi prostriedkami, musí sa podnecovateľ domáhať právnej ochrany týmito inými právnymi prostriedkami. Nakoniec, tento názor je vyslovený aj v rozhodnutí Ústavného súdu SR č. I. ÚS 49/98, podľa ktorého: „táto zásada (zачytená v už stabilizovanej judikatúre ústavného súdu) potvrdzuje, že ochranu namietanému porušeniu konkrétneho základného práva alebo slobody v konaní o podnete podľa čl. 130 ods. 3 ústavy (platí to však v plnom rozsahu aj pre konanie o ústavných sťažnostiach) môže ústavný súd poskytnúť len vtedy, ak sa jej ochrany fyzická alebo právnická osoba už nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred iným štátnym orgánom Slovenskej republiky (vrátane všeobecných súdov).“ „...Ani v súvislosti s rozhodnutím o odložení veci zo dňa 18. 9. 1998 a začatím trestného stíhania proti podnecovateľovi, nemohlo dôjsť k porušeniu podnecovateľovho práva zakotveného v čl. 17 ods. 2 Ústavy SR. Trestný poriadok v § 11 výslovne stanovuje, kedy trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené. Medzi takýmito dôvodmi uvedenými v písmenách a) až ch) nie je právoplatnosť rozhodnutia o odložení veci. Pritom v písmene f) je uvedená skutočnosť, že zastavenie, resp. nezačínanie trestného stíhania musí nastať aj vtedy, proti komu sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo právoplatným rozsudkom alebo bolo právoplatne rozhodnuté, nebolo dôvodu, ak by dôvodom na takýto postup malo byť rozhodnutie o odložení veci, aby takéto rozhodnutie nebolo v citovanom zákonnom ustanovení uvedené...“

Podľa § 53 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. ústavná sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal riadne opravné prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práva poskytuje. Ani z doterajšej praxe ústavného súdu, ani z ustanovení zákona č. 38/1993 Z. z. nevyplýva záver, že by pre konanie o podnete toto ustanovenie neplatilo, zvlášť s prihliadnutím na skutočnosť, že trestné stíhanie dáva možnosť účastníkovi použiť viacero prostriedkov smerujúcich k náprave nezákonnosti v postupe orgánov činných v trestnom konaní.“

O podnete navrhla rozhodnúť tak, že mu ústavný súd nevyhovie.

Zástupca krajského prokurátora sa so závermi zástupkyne Ministerstva vnútra SR stotožnil.

Ďalej uviedol, že z uznesenia vyšetrovateľa o odložení veci, i keď toto bolo vydané na základe amnestie zo 7. júla 1998, ako uznesenia, ktoré „má konštituovať práva“, nemohol žiaden konkrétny subjekt, a teda ani navrhovateľ nadobudnúť subjektívne práva, pretože v ňom nie je uvedené meno. Takéto uznesenie preto nemožno považovať za prekážku veci rozhodnutej. V uznesení vyšetrovateľa o vznesení obvinenia proti navrhovateľovi niet zmienky o tom, že by toto rozhodnutie vychádzalo z rozhodnutia o amnestii. Zástupca krajskej prokuratúry preto považuje hľadanie súvislosti medzi uznesením o začatí trestného stíhania a rozhodnutím o amnestii z 8. decembra 1998 uverejneným v zbierke zákonov za vykonštruované, neopodstatnené a neodôvodnené. Ďalej podľa jeho názoru nepostupoval ústavný súd správne, ak ako dôvod neprijatia podnetu Okresného súdu Bratislava 1 uviedol, že pri rozhodovaní o väzbe nebol povinný zaoberať sa dôvodom, resp. prípustnosťou trestného stíhania. V tomto ohľade považuje okresný súd za rovnako legitimovaného účastníka konania ako krajského prokurátora. Pokiaľ ide o rozhodnutie krajského prokurátora vo veci, tento nemohol inak rozhodnúť o sťažnosti navrhovateľa. Rozhodovanie o opravnom prostriedku má prednosť a prokurátor o nej musí rozhodnúť predtým, ako by chcel využívať dozorové oprávnenie. Rozhodol preto správne, ak sťažnosť zamietol ako oneskorene podanú. Ak sa v odôvodnení uznesenia vyjadril k tomu, že stíhanie považuje za zákonné, táto úvaha bola nad rámec jeho rozhodovania.

Vo svojom vyjadrení sa zástupca krajského prokurátora zaoberal skutočnosťou, že „...veľmi podobný, obsahovo takmer totožný podnet ústavný súd odmietol pre jeho neopodstatnenosť“. Ďalej uviedol, že ak by chcel ústavný súd vyhovieť podnetu navrhovateľa, musel by ako predbežnú otázku vyriešiť, či možno aplikovať ktorékoľvek rozhodnutie o amnestii na skutok, ktorého sa navrhovateľ mal dopustiť. Táto úloha prislúcha podľa jeho mienky iba orgánom činným v trestnom konaní. Poukázal na tú skutočnosť, že „v prípade prípravného konania ide vlastne iba o súdne konanie, ktoré je v štádiu prípravného konania“. V konečnom dôsledku teda v takej veci prislúcha rozhodnúť všeobecnému súdu. Rozhodnutie ústavného súdu, ktorý by akokoľvek otázku posúdil, by bolo zasahovanie do jednoznačnej kompetencie orgánov činných v trestnom konaní. Ďalej podľa jeho mienky, ak navrhovateľ nevyužil všetky práva, ktoré mu právny poriadok v Trestnom poriadku poskytuje, nemôže byť úspešný ani v konaní na ústavnom súde. Z podnetu musí byť zrejmé, že už niet iného orgánu právnej ochrany, ktorý by mohol poskytnúť ochranu tvrdenému porušeniu práva.

Zástupca krajského prokurátora navrhol, aby ústavný súd nevyhovel podnetu.

Právny zástupca vedľajšieho účastníka [REDAKOVANÉ] podrobnejšie rozviedol argumenty navrhovateľa a jeho právneho zástupcu a poukázal na to, že zaniknutú trestnosť amnestovaných skutkov nemožno ani za pomoci rozhodnutia o amnestii obnoviť pre neprípustnosť jej retroaktívneho pôsobenia. Poukázal na podmienky, za ktorých bola odložená vec podozrenia zo spáchania skutkov podliehajúcich amnestii zo 7. 7. 1998, na absenciu ústavných možností odstraňovania právnej prekážky trestného stíhania rozhodnutím o zrušení amnestie. Ohľadne rozhodnutia ústavného súdu sa pripojil k návrhu navrhovateľa a jeho právneho zástupcu.

Právny zástupca vedľajšieho účastníka, predsedu vlády SR Mikuláša Dzurindu, sa okrem procesného návrhu, ktorému ústavný súd nevyhovel, k veci vyjadril tak, že si osvojil prednes právnych zástupcov ministerstva vnútra a krajskej prokuratúry vrátane návrhu na rozhodnutie, pretože ich považuje za právne a vecne náležité podložené.

III.

Okrem prednesu účastníkov a ich písomných podaní vychádzal ústavný súd zo skutkového stavu zisteného z uznesenia Krajského úradu vyšetrovania PZ

Bratislava č. KÚV 50/97 zo dňa 18. 9. 1998, uznesenia Ministerstva vnútra SR č. VKE 1/30-1998 zo dňa 1. 2. 1999, uznesenia Krajskej prokuratúry Bratislava č. 2 KV 4/99 zo dňa 18. 2. 1999 a vyznamenania Krajskej prokuratúry v Bratislave č. 2 KV 4/99 zo dňa 19. 2. 1999.

Z uznesenia Krajského úradu vyšetrovania PZ Bratislava č. KÚV 50/97 zo dňa 18. 9. 1998 ústavný súd zistil, že vyšetrovateľ Policajného zboru ním podľa § 159 ods. 2 Tr. por. s poukazom na § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku vec podozrenia z trestného činu zavlečenia do cudziny spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 k § 233 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona, v súbehu s trestným činom lúpeže podľa § 234 ods. 1, porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1 a 2 a krádeže podľa § 247 ods. 1 písm. b) Trestného zákona odložil, „nakoľko trestné stíhanie podľa článku II rozhodnutia predsedu vlády Slovenskej republiky zo 7. júla 1998 o amnestii, uverejneného v Zbierke zákonov SR č. 214/98 Z. z., je neprípustné“.

V závere odôvodnenia uznesenia sa uvádza: „Vzhľadom na to, že v priebehu preverovania sa nepodarilo zistiť skutočnosti oprávňujúce vznesené obvinenie konkrétnej osobe, vec bola viackrát vyšetrovateľom uložená z dôvodov uvedených v § 159 ods. 4 Trestného poriadku, naposledy dňa 30. 6. 1998.

Vzhľadom na to, že predseda vlády Slovenskej republiky, využívajúc svoje právomoci podľa čl. 105 ods. 1 a čl. 102 písm. i) Ústavy Slovenskej republiky, v záujme odstránenia sporov o výklad rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998 uverejneného pod č. 55/98 Z. z. dňa 7. júla 1998 vyhlásil v článku II toto rozhodnutie o amnestii, uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 214/98 Z. z.: „Nariaďujem, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné konanie pre podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlečením [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] do cudziny, ku ktorému malo dôjsť 31. augusta 1995“, trestné stíhanie v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku je neprípustné, preto som rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.“

Z obsahu uznesenia vydaného vyšetrovateľom Ministerstva vnútra SR pod č. VKE 1/30-98 dňa 1. 2. 1999 ústavný súd zistil, že ním bolo podľa § 160 ods. 1

Trestného poriadku vznesené obvinenie navrhovateľovi „za trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) a b) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona a trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona...“

Podľa výrokovej časti uznesenia sa mal týchto skutkov navrhovateľ dopustiť konaním identifikovateľne s amnestiou zo 7. 7. 1998 popísanými.

Z uznesenia Krajskej prokuratúry v Bratislave č. 2 KV 4/99 zo dňa 18. 2. 1999 vyplýva, že prokurátor krajskej prokuratúry zamietol sťažnosť podanú navrhovateľom proti uzneseniu č. VKE 1/30-1998 zo dňa 1. 2. 1999 podľa § 148 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku ako oneskorene podanú.

V závere odôvodnenia uznesenia je k tomuto dôvodu zamietnutia uvedené, že prokurátor krajskej prokuratúry po preštudovaní vyšetrovacieho spisu dospel k záveru, že sťažnosť bola podaná osobou na to oprávnenou, avšak nebola podaná v zákonom stanovenej lehote. Prokurátor napokon uviedol, že „I napriek tomu som preskúmal postup vyšetrovateľa pri vyhodnotení dôkazov vedúcich k začatiu trestného stíhania a vzneseniu obvinenia pre už uvedený trestný čin a dospel som k rovnakému záveru, a teda, že tento postup bol v danom štádiu konania odôvodnený.“

Obsahom „vyrozumienia“ Krajskej prokuratúry Bratislava č. 2 KV 4/99 zo dňa 19. 2. 1999 adresovaného navrhovateľovi je oznámenie, že prokurátor krajskej prokuratúry po vyhodnotení obsahu sťažnosti navrhovateľa ako podnetu na preskúmanie postupu vyšetrovateľa „...nezistil v postupe vyšetrovateľa žiadne závady.“

IV.

Z podkladov pre rozhodnutie ustálil ústavný súd skutkový stav, ktorého pre vec rozhodujúce fakty majú takúto vecnú a chronologickú podobu:

1) Dňa 31. augusta 1995 došlo ku škode [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ku spáchaniu viacerých skutkov, ktoré boli neskôr kvalifikované ako trestné činy zavlečenia do cudziny a v súbehu s ním spáchané ďalšie trestné činy - trestný čin

lúpeže podľa § 234 ods. 1 a 2 písm. a) Tr. zák., porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1 a 2 Tr. zák., zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) a b) Tr. zák. a iné.

2) Na základe oznámenia došlo ohľadne uvedených skutkov policajnými orgánmi k preverovaniu dôležitých skutočností za účelom objasnenia veci a zistenia páchateľov. Vyšetrovateľ a prokurátor vydávajú vo veci viacero uznesení.

3) Predseda vlády Slovenskej republiky vykonávajúci niektoré právomoci prezidenta SR vydáva 3. marca 1998 rozhodnutie o amnestii, ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 55/1998 Z. z., ktorým v čl. VI nariadil, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie za trestné činy spáchané v súvislosti s oznámením o zavlečení [REDAKOVANÉ] do cudziny.

4) Napriek uvedenému rozhodnutiu o amnestii vyšetrovanie veci prebiehalo ďalej s tým, že vec bola uznesením z 30. júna 1998 naposledy uložená.

5) Predseda vlády Slovenskej republiky, súc i naďalej poverený vykonávať niektoré právomoci prezidenta SR, vydáva 7. júla 1998 rozhodnutie o amnestii, ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 214/1998 Z. z., ktorým v čl. II nariadil, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné konanie pre podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlečením [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do cudziny, ku ktorému malo dôjsť 31. augusta 1995.

6) Vyšetrovateľ Krajského úradu vyšetrovania PZ Bratislava uznesením KÚV 50/97 z 18. 9. 1998 podľa § 159 ods. 2 Tr. por. s poukazom na § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por. vec podozrenia z trestného činu zavlečenia do cudziny spáchaného v spolupáchateľstve a ostatných trestných činov v tomto uznesení odložil, nakoľko trestné stíhanie sa podľa čl. II rozhodnutia predsedu vlády SR zo 7. júla 1998 o amnestii stalo neprípustným. Toto uznesenie sa stalo právoplatným.

7) Predseda vlády SR bez poverenia vládou SR na výkon niektorých právomocí prezidenta SR vydáva 8. 12. 1998 rozhodnutie o amnestii, uverejnené v Zbierke

zákonov SR pod č. 375/1998 Z. z., ktorým článok VI rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998 a článok II rozhodnutia o amnestii zo 7. júla 1998 vypustil.

8) Vyšetrovateľ odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ SR, vzniesol uznesením č. VKE 1/30-1998 z 1. 2. 1999 obvinenie voči [REDAKOVANÉ] za trestné činy zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) a b) Tr. zák. spáchané v súbehu s trestnými činmi podľa § 233 ods. 1 a 2 písm. a) a § 234 ods. 1 a 2 písm. a) Tr. zák. Vyšetrovanie v tejto veci v čase konania na ústavnom súde naďalej prebieha.

9) Ústavný súd podáva v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 30/99 výklad čl. 102 ods. 1 písm. i) Ústavy SR, podľa ktorého amnestiu nemožno meniť.

V.

Na základe uvedeného skutkového stavu ústavný súd dospel k týmto právnym záverom, vedúcim k jeho rozhodnutiu:

Podnet v rozsahu, v akom ho ústavný súd prijal na konanie, je dôvodný.

Dotknutým článkom Ústavy Slovenskej republiky - základným právom, porušenie ktorého navrhovateľ namieta, je čl. 17 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.“ Povinným subjektom z tohto článku je štát, jeho orgány. K porušeniu tohto práva teda (a nie iba v tomto prípade) dochádza porušením povinnosti štátneho orgánu. Všeobecný ústavný rámec pre konanie štátnych orgánov je daný čl. 2 ods. 2 ústavy. Podľa neho štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nesporným zámerom ústavodarcu bolo zabezpečiť týmto ustanovením ochranu občanov pred každým konaním štátneho orgánu, ktoré z tohto ústavného rámca vybočuje.

V konaní o podnete s vyššie uvedeným právnym základom musí ústavný súd na jeho záver konštatovať, či trestné stíhanie, a tým postup orgánov činných v trestnom konaní bol v súlade s týmto ústavným článkom, a predtým zistiť, ktoré z ustanovení

ktorého zákona sú relevantnými ustanoveniami zachovávajúcimi uvedené základné právo.

Podľa znenia tohto základného práva - čl. 17 ods. 2 ústavy - musia teda zákonu zodpovedať ako dôvody, tak aj spôsob, na základe ktorých možno konkrétnu osobu stíhať. Stíhanie je v plnom rozsahu konformné s týmto ústavným právom, ak materiálne i formálne podmienky postupu orgánov činných v trestnom konaní vychádzajú zo zákona.

„Dôvody“ stíhania majú podľa zásady nullum crimen sine lege svoj pôvod v zákone č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov - Trestný zákon a „spôsob“, ktorým je regulovaný postup orgánov činných v trestnom konaní, nachádzame v príslušných ustanoveniach zákona č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov - Trestný poriadok. Splnenie oboch týchto podmienok patrí do preskúmvacej právomoci ústavného súdu, pretože každá samostatne ako zákonná podmienka ústavného základného práva predstavuje samostatný predmet ich posudzovania z hľadiska ich dodržania, či naopak nedodržania. Inak by nebolo možné dospieť k záveru o tom, či namietaným postupom došlo, alebo nedošlo k porušeniu článku 17 ods. 2 ústavy.

Pokiaľ ide o „dôvody stíhania“, môžu byť nimi iba skutky kvalifikovateľné ako trestné činy. Uvedením konkrétneho trestného činu v uznesení o začatí trestného stíhania sa však vo veciach so skutkovým a právnym základom ako prejednaný podnet táto ústavná podmienka nevyčerpáva. Došlo by tým neopodstatnene k jej úzko formalistickému chápaniu.

Podľa ust. § 3 ods. 1 Tr. zák. je trestným činom pre spoločnosť nebezpečným čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone. Skutki, na ktoré sa vzťahuje amnestia prezidenta republiky, musia byť za trestné činy považované. Táto skutočnosť ostáva podmienkou pre uplatnenie § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por., podľa ktorého nemožno trestné stíhanie začať, ak to nariadi prezident republiky, využijúc svoje právo udeliť amnestiu alebo milosť, pretože iba ohľadne skutkov, ktoré možno za trestné činy považovať, je dôvod podľa uvedeného ustanovenia rozhodovať. Inak by bolo potrebné rozhodnúť podľa ods. 1 § 159 Tr. por., a nie podľa ods. 2 cit. ustanovenia. Podľa nich:

Vyšetrovateľ, prokurátor alebo policajný orgán odloží vec uznesením, ak nejde o podozrenie z trestného činu – ods. 1, alebo odloží vec z dôvodov neprípustnosti trestného stíhania – ods. 2. Ústavný súd je povinný skúmať vecný a prípadne aj osobný rozsah amnestie udelenej v aboličnej forme, a to v závislosti od jej konkrétnej podoby: ak prezident udelí amnestiu, ktorou nariadi nezačať trestné stíhanie, ide o skúmanie výlučne jej vecného rozsahu. Ak sa totiž amnestia vzťahuje na určité skutky považované podľa všeobecných zásad za trestné činy – čo je pravda jej náležitosťou – stávajú sa tieto skutkami, u ktorých zaniká trestnosť v zmysle § 65 Tr. zákona. Ako uvádza komentár k tomuto ustanoveniu (Tr. zák. a Tr. por. a súvisiace predpisy – Ister science press, Bratislava 1994, str. 88), „dôvodom zániku trestnosti je abolicia“. Až ustálením, či je splnená podmienka zákonného „dôvodu“ trestného stíhania z hľadiska trestnosti činu ako inherentnej zložky stíhateľného skutku, môže ústavný súd rozhodnúť o rešpektovaní čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyšetrovateľom a prokurátorom. Vzniesť obvinenie pre skutky, u ktorých došlo k zániku trestnosti, je v rozpore s čl. 17 ods. 2 Ústavy SR. Zrekapitulujúc uvedené skutočnosti pre potreby záveru o naplnení podmienky „dôvodu“ stíhania podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy SR teda treba uviesť: v dôsledku rozhodnutia o amnestii čin inak trestný nie je trestným činom. Pre podozrenie zo spáchania takéhoto činu nemožno začať trestné stíhanie. Pritom je potrebné zdôrazniť, že ústavný súd sa nezaoberá otázkou viny; základným dôvodom je znenie článku 50 ods. 1 v spojení s článkami 141 a 142 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého o vine a treste za trestné činy rozhoduje len súd; ďalším je fakt, ktorý nedovoľuje, aby sa otázkou predpokladanej viny zaoberali orgány činné v trestnom konaní, a to v tom štádiu vyšetrovania, s ktorým je abolicia v priamom vzťahu. Podľa § 160 Tr. por.: ak je dostatočne odôvodnený záver, že čin spáchala určitá osoba, začne vyšetrovateľ bez meškania trestné stíhanie proti obvinenému. K takémuto záveru nemožno dospieť. Bráni tomu nariadenie trestné stíhanie nezačínať. Na námietku, že ústavný súd nemôže zasahovať do tzv. živej veci, je potrebné uviesť, že článok 17 ods. 2 ústavy hovorí o „stíhaní“. Ak by ústavodarca chápal funkčné hľadisko tohto článku redukovane iba v súvislosti so súdne skončenými vecami, formuloval by jeho text inak. Uviedol by, že nikoho nemožno „odsúdiť“ inak, ako z dôvodov a spôsobom ako ustanovuje zákon. Trestné stíhanie je

proces, ktorý sa začína vznesením obvinenia a končí právoplatným rozhodnutím, a ústavný súd má právo aj povinnosť, ako už bolo uvedené skôr, preskúmať ústavnosť už prvého úkonu, ku ktorému došlo v rámci tohto procesu. V tomto smere považuje ústavný súd formuláciu základného práva uvedeného v čl. 17 ods. 2 ústavy za dostatočne zrozumiteľnú. Jurisdikcia ústavného súdu vo veciach, v ktorých sa namieta porušenie čl. 17 ods. 2 Ústavy SR, je daná i napriek celému systému „prostriedkov nápravy.“ S trestným stíhaním je spojený celý rad vážnych legálnych obmedzení, ktorým sa obvinený a obžalovaný musí podriaďovať. Navyiac, reálnou je poväčšine nehmotná ujma, ťažko odstrániteľná napriek výsledku pre obvineného priaznivému. Záruky čl. 17 ods. 2 ústavy sa podľa právneho názoru ústavného súdu vzťahujú i na tú fázu trestného konania, v ktorej sa nachádza vec navrhovateľa, keďže ide o takú chybu v konaní, ktorá ho postihuje už v jeho priebehu. Ochrana je ústavný súd povinný poskytnúť v okamihu zistenia, že dôvod stíhania nie je zákonný a tento stav nielen trvá, ale nemalo k nemu vôbec dôjsť. Odstrániteľná vada by totiž po jej odstránení prestala byť prekážkou legálnej podoby trestného stíhania.

Navyiac, z hľadiska štádia trestného stíhania veci sa opravné prostriedky uplatňujú iba v jeho rámci (§ 12 ods. 11 Tr. por.). V štádiu prípravného konania je „odvolacou inštanciou“ prokurátor. Zásah súdu do tohto konania zákon nepripúšťa (rozhodovanie o väzbe v prípravnom konaní má odlišné podmienky). Za „prostriedky nápravy“ teda nemožno považovať žiadne rozhodnutie súdu v tom zmysle, ako to mali na mysli odporcovia. Rozhodnutie súdu reagujúce na amnestiu je po podaní a prijatí obžaloby jedným z jeho možných autonómnych rozhodnutí a medzi opravné prostriedky nepatrí. Ako bolo zistené, navrhovateľ podal proti uzneseniu VKE 1/30-1998 sťažnosť, táto však bola ako oneskorene podaná podľa § 148 Tr. por. zamietnutá. Táto skutočnosť však pre toto konanie nemá právny význam, a to pre jednoznačnú povinnosť prokurátora v každej veci postupovať podľa § 174 Tr. por., ktorý zakotvuje v Trestnom poriadku dozor prokurátora nad zachovaním zákonnosti v prípravnom konaní. Podľa ods. 2 písm. e) cit. ustanovenia môže prokurátor nahradiť rozhodnutie vyšetrovateľa vlastným rozhodnutím aj inak, ako na podklade sťažnosti oprávnenej osoby. V tomto zmysle sa prokurátor napokon vo svojom zamietavom uznesení vyjadril, keď uviedol, že uznesenie považuje za zákonné.

Pokiaľ ide o ústavnú podmienku čl. 17 ods. 2 uvedenú ako „spôsob“ stíhania upravený Trestným poriadkom, patrí sem i otázka rešpektovania tzv. prekážky rozhodnutej veci, ktorá má v prejednávanej príhode málo frekventovanú podobu. Právne relevantnými skutočnosťami určujúcimi hranice úvah v tomto smere sú: forma amnestie - v našom prípade abolicia s príkazom nezačať trestné stíhanie - a uznesenie o odložení veci vydané podľa § 159 ods. 2 Tr. por., ktoré je obligatónym aktom vyšetrovateľa alebo prokurátora. Podľa citovaného ustanovenia prokurátor, vyšetrovateľ alebo policajný orgán pred začatím trestného stíhania odloží vec uznesením, ak je trestné stíhanie neprípustné podľa § 11 ods. 1. Podľa § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por. trestné stíhanie nemožno začať, a ak bolo už začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak to nariadi prezident republiky, použijúc svoje právo udeľovať milosť alebo amnestiu. Z hľadiska štádií vyšetrovania trestných činov prichádza po zhodnotení právnej a skutkovej situácie v medziach určených amnestiou do úvahy iba jediné rozhodnutie, a to odloženie veci s poukazom na cit. ustanovenie Tr. por. Amnestia udelená v abolickej forme, ako k tomu došlo v prejednávanej príhode, nedovoľuje prekročiť štádium vyšetrovania trestných činov zakotvených v IX. hlave II. časti Tr. por. Korelátom nariadenia prezidenta nezačať trestné stíhanie je uznesenie o odložení veci. Amnestia udelená v abolickej forme - „prikazujúca nezačať trestné stíhanie“ - má anonymných adresátov, pokiaľ ide o potenciálnych podozrivých. Uverejnením v zbierke zákonov je však záväzná pre všetky orgány, ktoré ju realizujú. „Vecou rozhodnutou“ je preto v pravom zmysle slova rozhodnutie o veci bez vzťahu ku konkrétnej osobe. Prepracovať sa totiž ku konkrétnej osobe vzhľadom na uznesenie o odložení veci z dôvodov amnestie zákonom upraveným spôsobom nemožno. V tomto zmysle preto právoplatné uznesenie o odložení veci z dôvodu amnestie prikazujúcej nezačať trestné stíhanie považuje ústavný súd za prekážku veci rozhodnutej analogicky k ustanoveniu § 11 ods. 1 písm. f) Tr. por.

Ústavný súd je toho názoru, že vzniesť obvinenie pre skutky, ktoré sú predmetom abolicie, preto že neskôr došlo k prehodnoteniu jej vecného rozsahu, nie je v súlade so základným právom uvedeným v čl. 17 ods. 2 a nie je ani v súlade s čl. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy SR. Najmä nie v takej podobe, aby jeden vyšetrovateľ vec pre amnestiu odložil a iný vyšetrovateľ rovnako vecne a miestne príslušný po tomto

odložení začal trestné stíhanie pre amnestované skutky po úvahe, že sa na ne amnestia nevzťahuje. Takýto postup je v rozpore s inštitútom právoplatnosti rozhodnutí, a tým aj právnou istotou ako jedným z princípov právneho štátu.

Ústavný súd bol pri rozhodovaní o veci postavený pred viacerou otázkou v súvislosti s posudzovaním právnej relevancie viacerých skutočností vzájomne na seba nadväzujúcich, prepojených a vzájomne sa podmieňujúcich, predovšetkým z hľadiska konečného vplyvu na vydanie uznesenia o vznesení obvinenia voči navrhovateľovi. V tejto súvislosti ústavný súd dospel k záverom, že: za mylný a právu nezodpovedajúci pokladá taký výklad textu čl. II rozhodnutia o amnestii zo 7. 7. 1998, podľa ktorého by táto nepokrývala (nezahŕňala) tzv. základný skutok, ktorým je trestný čin zavlečenia do cudziny podľa § 233 Tr. zák. Udávané spáchanie tohto trestného činu malo byť cieľom, pričom ako prostriedok k jeho spáchaniu mali slúžiť ostatné trestné činy spáchané v rôznych formách súbehu. V súhrne teda podľa názoru ústavného súdu sa amnestia dotýkala nielen trestných činov, ktoré mali umožniť spáchanie trestného činu zavlečenia do cudziny, ale aj samotného zavlečenia. V čase rozhodnutia o udelení amnestie 7. 7. 1998 sa viedlo vyšetrowanie aj pre podozrenie zo spáchania trestného činu zavlečenia do cudziny [REDAKOVANÉ], ku ktorému malo dôjsť 31. 8. 1995. Z toho dôvodu bol ako amnestovaný uvedený aj tento skutok, a to opisom faktickej situácie bez subsumpcie pod konkrétnu normu. Slová „v súvislosti“ použité v texte rozhodnutia o amnestii vyložili odporcovia tak, že skutok zavlečenia do cudziny oddelili od ostatných možných trestných činov, majúcich v tomto skutku pôvod. Takýto výklad je nesprávny. Uvedené slová naopak spájajú spomínaný skutok s ostatnými do jedného amnestovaného okruhu. Ústavný súd konštatuje, že z relevantných úkonov a stanovísk vydaných vo veci týkajúcich sa trestného konania vrátane amnestie zo 7. júla 1998 spolu s rozhodnutím o amnestii z 8. 12. 1998 vyplýva pre vec podstatný záver. Na vecný rozsah amnestie zo 7. júla 1998 sa vytvorili dva názorové tábory. Pritom názor o amnestovaní všetkých trestných činov nepresadzovala – a túto skupinku teda výlučne nepredstavuje – iba obhajoba navrhovateľa. Patrí k nej v jednej fáze konania i vyšetrowateľ. Napokon k veci sa vyjadroval i ústavný súd, ktorý v jednom svojom rozhodnutí (sp. zn. II. ÚS 69/99) vylučoval amnestovanie trestného činu zavlečenia [REDAKOVANÉ] do cudziny

„s pravdepodobnosťou rovnajúcou sa istote“ a v inom rozhodnutí (sp. zn. II. ÚS 80/99) sa o amnestii zo 7. júla 1998 vyslovil ako o „nejasnej“. Ústavný súd je toho názoru, že uplatnenie pravidla in dubio pro reo treba klásť i mimo hranice konania, kde sa rozhoduje o vine. Pritom už uvádzané rozhodnutie o odložení veci vyšetrovateľom (podľa názoru ústavného súdu záväzne) dokumentuje, že aplikovateľnosť tejto amnestie za dubióznu nepovažuje. Preto aj spor o uplatniteľnosť, o vecný rozsah amnestie zo 7. júla 1998, kedykoľvek sa nastolí, môže byť uzavretý iba – a to doslova – v prospech veci („pro reo“).

Ústavný súd je ďalej toho názoru, že vzniesť obvinenie navrhovateľovi by nebolo v súlade so zákonom, a teda ani s ústavou ani za situácie, kedy by boli právne relevantné a platné tie úkony a právne akty, ktoré odporcovia omylom považovali jednak za odstránenie prekážky v trestnom konaní, najmä však za podnet pre úvahy a diskusie o ich význame pre vec samu. Majú sa tu na mysli kompetencia predsedu vlády SR zakotvená v čl. 105 ods. 1 Ústavy SR, ku ktorej sa ústavný súd nemá možnosť ani dôvod vrátiť, pretože o nej už svojím uznesením v tejto veci z 22. júna 1999 rozhodol, najmä však záväznosť rozhodnutia ústavného súdu o výklade čl. 102 ods. 1 písm. i) Ústavy SR. Právny názor ústavného súdu je taký, že tieto akty - vrátane rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 30/99 - neboli právne významnými a rozhodujúcimi skutočnosťami umožňujúcimi začatie trestného stíhania navrhovateľa. Ani za situácie, že by predseda vlády na rozhodovanie o amnestii mal poverenie vlády, ba dokonca ani vtedy, ak by ústavný súd výkladom potvrdil jeho oprávnenie udelenú amnestiu zrušiť, by vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti nemohli orgány činné v trestnom konaní nerešpektovať stav vytvorený rozhodnutím vo veci - uznesením o odložení veci č. KÚV 50/97. A s poukazom na to, že ústavný súd považuje amnestiu zo 7. 7. 1998 za jednoznačnú v tom rozsahu, ako ju toto uznesenie akceptovalo, ak by k odloženiu veci uznesením nedošlo už skôr, boli by orgány činné v trestnom konaní povinné urobiť tak neskôr, kedykoľvek pred vznesením obvinenia a pre ktorýkoľvek „novoobjavený“ trestný čin spáchaný vo väzbe na zavlčenie [REDACTED] do cudziny vrátane tohto skutku vzhľadom na formu abolície: nariadenie, aby sa nezačínalo trestné stíhanie.

Z tohto hľadiska je iba sekundárnou otázkou a problémom otázka času, od ktorého je účinné uznesenie ústavného súdu o výklade čl. 102 ods. 1 písm. i) ústavy podané pod sp. zn. I. ÚS 30/99. Predsa však názory, že takéto rozhodnutie je záväzné iba v budúcnosti, po jeho prijatí, nielenže nemajú právnu oporu v žiadnom právnom predpise, ale sú v zrejmom rozpore s princípmi právneho štátu, ako ho má na mysli čl. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy SR. Podľa čl. 1 ústavy je Slovenská republika právnym štátom. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy môžu štátne orgány konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Ak je konanie štátneho orgánu z hľadiska rozsahu jeho právomocí predmetom sporu medzi ním a iným subjektom a následne predmetom konania pred týmto súdom, vynesie ústavný súd svoje rozhodnutie ako deklaratórny akt. Svojím rozhodnutím ústavný súd deklaruje, aký bol, je a bude rozsah ústavného práva alebo právomoci. Toto rozhodnutie je celkom nepochybne platné ex tunc, teda do minulosti, vždy v prípadoch, kedy to je v konkrétnej veci efektívne. Naopak, iba tam - iba v tých veciach - kde či už plynutie času, alebo iná, právne relevantná okolnosť robí úpravu vzťahov a kompetencií do minulosti neefektívnou, sa rozhodnutím ústavného súdu tieto vzťahy a kompetencie do minulosti neriešia. Ak štátny orgán koná inak, ako to vo svojom rozhodnutí o výklade považuje za súladné s ústavou ústavný súd, konal tento štátny orgán celkom jednoznačne v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy už v tej chvíli, keď svoje oprávnenie využil v rozsahu, ktorý mu ústava neposkytovala. Je celkom irelevantné, že konkrétny štátny orgán svoje konanie považoval za súladné s ústavou, a je teda irelevantné i to, ako si sám rozsah svojich oprávnení vykladá. Právny stav vytvorený právnymi normami existuje objektívne. Existuje už v čase pred rozhodnutím ústavného súdu o výklade konkrétneho článku ústavy alebo ústavného zákona. Je to v úplnom súlade so zásadou rímskeho práva *errore veritas non amittitur* – omylom sa na skutočnosti nič nezmení. Žiadny „predpis“, ktorý by *expresis verbis* upravil záväznosť rozhodnutí ústavného súdu o výklade ústavy a ústavného zákona, z hľadiska ich časového pôsobenia nemôže existovať. Ako už bolo uvedené, iba konkrétna situácia, povaha riešenej otázky, predmet konania a pod. rozhodnú totiž o čase reálneho pôsobenia výroku. Neobstojí preto porovnávanie záväznosti výrokov ústavného súdu vydaných v iných druhoch

konania, ktoré môžu prebiehať pred ústavným súdom, so záväznosťou výrokov o výklade podľa čl. 128 ústavy.

Neprijateľný je aj názor o účinnosti výkladového uznesenia ústavného súdu až po jeho zverejnení v zbierke zákonov. Celkom jednoznačne tomu odporuje ustanovenie § 33 ods. 4 zák. č. 38/1993 Z. z., ktoré neustanovuje obligatórne uverejnenie rozhodnutí o výklade v zbierke zákonov, a § 1 zákona č. 1/1993 Z. z., ktorý taxatívne uvádza, čo sa v zbierke zákonov uverejňuje. Citované ustanovenie zák. č. 38/1993 Z. z. totiž predpokladá, že ústavný súd zváži, či má právny názor vyslovený v uznesení o výklade všeobecný význam, a po tomto konštatovaní môže (teda nemusí!) rozhodnúť o jeho uverejnení v zbierke zákonov. V § 1 zák. 1/1993 Z. z. medzi normami, ktoré sa v zbierke zákonov uverejňujú, rozhodnutia o výklade uvedené nie sú. Ich uverejnenie iba pripúšťa ustanovenie § 1 ods. 2 písm. d) zákona. Podľa § 2 cit. zák. platí nevyvrátiteľná domnienka o vedomosti o obsahu uverejnených aktov iba ohľadne tých, ktoré sú v zbierke uverejnené. Ak teda ustanovenie § 33 ods. 4 zák. č. 38/1993 Z. z. legalizuje možnosť, že sa uznesenie o výklade v zbierke zákonov neuverejní, nemôže byť jeho záväznosť od tejto skutočnosti závislá. Ústavný súd je toho názoru, že nielen pre účastníkov konania - pre tých prirodzene predovšetkým - rieši ústavný súd výkladom už ten spor, ktorého vznik bol podmienkou konania pred ústavným súdom. Tomuto názoru zodpovedá aj analýza právnych účinkov rozhodnutí o výklade v iných kauzách skončených pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.

Rozhodnutie ústavného súdu uvedené v bode 2 výroku sa opiera o ust. § 31a ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa o prijatom podnete koná a rozhoduje s primeraným použitím ustanovení tretej časti druhej hlavy štvrtého oddielu tohto zákona, t. j. ako o ústavnej sťažnosti.

Podľa § 57 ods. 1 citovaného zákona, ak ústavný súd vyhovie ústavnej sťažnosti, vysloví v náleze, ktoré základné právo alebo sloboda a aké ustanovenie ústavy alebo ústavného zákona boli porušené a akým konaním k tomuto porušeniu došlo, a napadnuté rozhodnutie zruší.

Pre konanie o ústavných sťažnostiach je zrušenie napadnutého rozhodnutia obligatórne v prípadoch, v ktorých sa naplnia podmienky pre tento postup. Primeranosť použitia ustanovení o konaní o ústavnej sťažnosti na konanie o prijatom podnete spočíva v tom, že obligatórne zrušenie napadnutého rozhodnutia paušálne neprichádza do úvahy. Neprichádza do úvahy najmä tam, kde ústavný súd v konaní o podnete skonštatuje protiústavný postup príslušného orgánu štátu, ktorý však je iba jedným z komponentov celého konania vedúceho k prijatiu rozhodnutia, pričom samo rozhodnutie nemusí byť protiústavným postupom zásadne ovplyvnené. K takémuto rozhodnutiu ústavného súdu - bez zrušenia napadnutého rozhodnutia - opodstatnene dochádza napríklad v konaní o základnom práve na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v konaní o lehotách väzby a pod. V prípade, že však samotné rozhodnutie je vydané v rozpore so základným právom, ak je jeho výlučným a jediným dôsledkom, bola by ústavnoprávna ochrana základných práv neodôvodnene neúplná, ak by k zrušeniu takéhoto rozhodnutia ústavný súd nepristúpil. V plnom súlade s princípmi právneho štátu podľa čl. 1 ústavy je komplexné odstránenie protiústavného stavu tam, kde to ústava a zákon umožňujú.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 1999

JUDr. Tibor Šafárik
predseda senátu

